

Тема війни у дзеркалі сучасної української літератури

Віртуальна виставка

Підготували

Резанова Т. М.,

Ониша Т. Н.,

Матвеєнко Т. В.,

Козак В. А.

Ми намагалися представити матеріал, де подається сучасне бачення мобілізаційних і режимних заходів радянського керівництва, стратегічних і фронтових операцій на території України, повсякденне життя цивільного населення в умовах нацистського режиму. Велику увагу приділено висвітленню «української проблеми» напередодні й на початку світової війни, долі українських земель, українському визвольному рухові, діяльності радянського підпілля й партизанів, взаєминам влади й українського суспільства в ті буревіні роки.

Ми маємо пам'ятати героїв тієї війни. Серед видатних людей, чиї долі пов'язані з історією нашого краю є чимало прикладів справжнього героїзму та самопожертви. Один із них – Євген Березняк, відомий як майор Вихор, якому вдалося роздобути карту мінування Krakova, давньої столиці Польщі. Завдяки цьому були врятовані життя краков'ян та місто, перші відомості про яке відносяться до Х століття. А в мирний час Євген Степанович працював на педагогічній ниві, зауважував: «Розвідником я став через необхідність. Але за своюю натурою завжди був освітянином...».

Зміст

Частина I. Трагічний літопис війни в художньому слові

Представлено художні твори сучасних українських письменників про події Великої Вітчизняної війни.

Частина II. Сучасне бачення періоду Другої світової війни в науково-публіцистичній літературі

Запропоновано сучасні дослідження у звимірі подій Другої Світової війни.

Частина III. В пам'ять про одного героя...

Про його геройчний подвиг написано десятки книжок, знято кінофільми... Мова йде про Героя України, відомого розвідника, а в мирний час освітянина – Євгена Степановича Березняка.

Частина І. Трагічний літопис війни в художньому слові

84(4УКР)6

Винничук Ю. П. Танго смерті : роман /
Ю. П. Винничук. – Х. : Фоліо, 2015. –
379 с.

Анотація: Події роману розгортаються у двох сюжетних арізах. У довоєнному Львові і під час Другої світової четверо друзів – українець, поляк, німець і єврей, батьки яких були бійцями армії УНР і загинули у 1921 році під Базаром, – переживають різноманітні пригоди, закохуються, воюють, але за будь-яких катаклізмів не зраджують своєї дружби.

Паралельно у наші дні відбуваються інші події з іншими героями. І не лише у Львові, але й у Туреччині. Проте яким чином обидва сюжетні лінії зайдуться докупи, довідається у несподіваному фіналі.

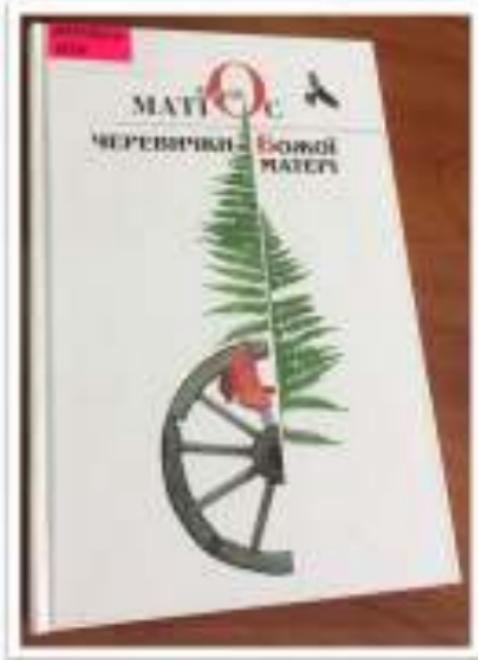

84(4УКР)

6К59

Кокотюха А. Чорний ліс : роман /
А. Кокотюха ; передм. І. Патриляка.
– Х. : Клуб Сімейного Дозвілля,
2015. – 304 с.

Анотація: Автор звертається до теми українського повстанського руху в роки Другої світової війни. У Чорному лісі на Волині українці ведуть смертний бій на три фронти: з німцями, росіянами та погляками. Головному героя – колишньому міліціонерові з Миргорода, зекові, радянському диверсанту – непросто розібратися в тому, хто є ворогом його народу. Утім, вроджене праяння справедливості не лише для нього сумнівів, на чиенму боці правда, а стрімке розгортання подій, у вирі яких він опинився, спонукає відстоювати її зі зброєю в руках.

84(4УКР)б

М34

Матіос М. Черевички Божої Матері : вирвана сторінка з буковинської саги : повість / М. Матіос. – Л. : Піраміда, 2013. – 208 с.

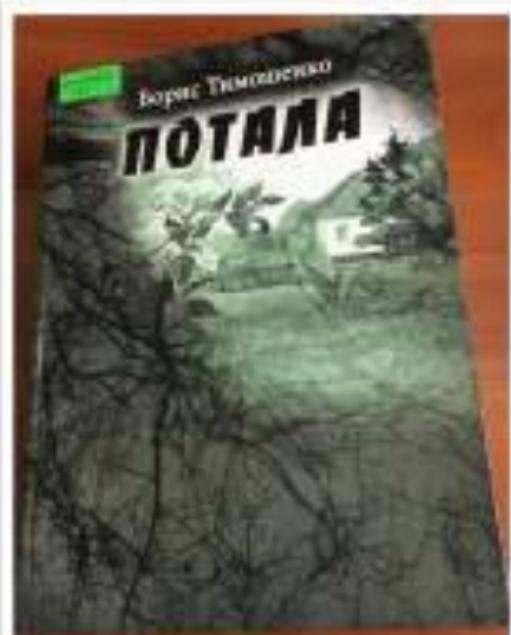
Анотація: Повість відомої української письменниці є трагічною буковинською історією червня-липня 1941 року, в якій і справді нема пересичення правдою. Іванка Борсук – головна героїня – у свої дванадцять років розуміє найголовніше: що є Добро і що є Зло. Бездоганне знання гуцульських вірувань і народних традицій, людської психології та історичних фактів і на цей раз дозволили авторці відтворити особливу драму людини ХХ століття на одній з територій, які історик Тімоті Снайдер назва «кривавими землями».

У2
Р90

Рутківський В. Г. Потерчата: дитяча сповідь перед дорослими, які так нічому й не навчилися : повість / В. Г. Рутківський. – Одеса : Астропрінт, 2008. – 160 с.

Анотація: Володимир Рутківський – автор багатьох веселих і цікавих книжок, адресованих читачеві. Проте сам він відносить себе до того покоління, яке прийнято називати дітьми війни. Тож його повість «Потерчата» є разповідю про своє дитинство в тому страшному світі, який дорослі перетворили у війну. По суті, це сповідь дитини, якій вдалося пройти по тонкому лезу між смертю і життям, любов'ю і ненавистю, вірою і бажевіллям.

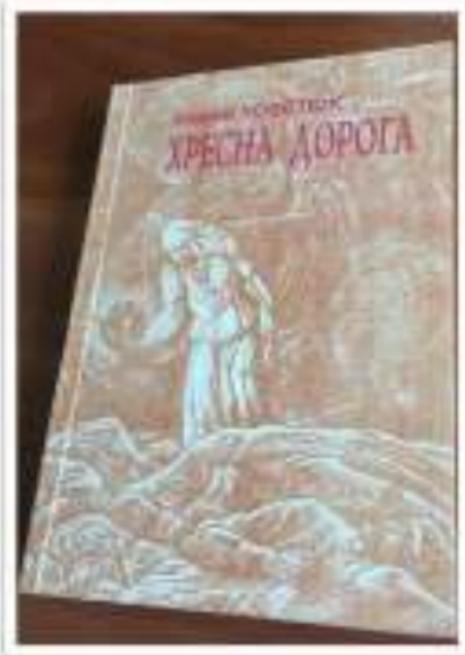

84(4УКР)6

T41

Тимошенко Б. О. Потала :
роман-сповідь у семи книгах /
Б. О. Тимошенко. – Біла Церква :
Буква, 2012. – 712 с.

Анотація: Роман-епопея відомого письменника – це художнє осмислення автором пройденою ним самим і його поколінням дітей війни тяжкого життєвого шляху, де у журнах тоталітарного комуністичного режиму перемлювались на сколопий порох долі мільйонів.

У2

Т 50

Товстюк К. Хресна дорога. Трагедія / К. Товстюк. – К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 1999. – 344 с.

Анотація: У книжці в поетичній формі через долі героїв автор розповідає історію України. «Велетенська боротьба нашого народу за волю непередодні Другої світової війни, під час II і в першому десятилітті після неї набрала також глобальних масштабів, що історія навряд чи знайде їй аналог по всій совокупності її характеристик». Бажання автора – передати читачам, особливо молоддому, свої спогади, трагічний літопис життя свого народу, а також свою віру у краще майбутнє вільної України, у розвиток української нації. Прийдешнє покоління повинно пам'ятати і розуміти, як для них здобували що волю їхні діди і батьки.

821.161.2

Ш78

Шовкошитний В. Ф. Білий кречет : історичний роман / В. Ф. Шовкошитний. – К. : Український пріоритет, 2013. – 320 с.

Анотація: Книга знаного українського письменника – гостросюжетний роман «Білий кречет» – охоплює події 1937–1953 років на Наддніпрянщині, Поділлі, Поліссі, Волині й Галичині: великий терор, «золотий вересень», війну тоталітарних імперій і боротьбу УПА з ними. Вир лихоліття вплітає героя Юлія, Макара – «Кречета» й Ельвіру, у світ Ярослава Стецька, Мимоли Арсенича, Бульби-Боровця, Клима Савура, творця УПА та Опіваської й Колківської республік, проводить тих всіма колами пекла, та негоден знищить в їх душах триединоті любові – до Бога, до людей, до України.

**Частина II. Сучасне бачення періоду
Другої світової війни
в науково-публіцистичній літературі**

63.3(4УКР)624

Д76

Друга світова війна в історичній
пам'яті України
(За матеріалами Українського
інституту національного
пам'яті) /
упор. Л. Герасименко,
Р. Пиливець. – Ніжин :
Лисенко М. М., 2010. – 247 с.

З виданням зв'язуються матеріали як працівників, які працювали в часи Другої світової війни та післявоєнний період, так і пам'яті ветеранів та їхніх родичів. Друковані матеріали вийшли з видавництв Української Академії наук та видавництва «Відкритий діалог». В книзі використано матеріали з архівів Державного архіву історичного фундації Української Академії наук та Державного архіву УДАІ. У центральній частині присвячено питання фронту Української республіки під командуванням генерала Івана Сікорського. Виданням передбачено відкриття пам'ятника генералу Івану Сікорському в місті Донецьку. Виданням передбачено відкриття пам'ятника генералу Івану Сікорському в місті Донецьку. Виданням передбачено відкриття пам'ятника генералу Івану Сікорському в місті Донецьку.

63.3(4УКР)624

П20

Патриляк І. К. Україна в роки другої світової війни: спроба нового концептуального погляду : наукове видання / І. К. Патриляк, М. А. Боровик. – Ніжин : Лисенко М. М., 2010. – 590 с.

У книзі розглянуто певними пропорціями надрівні теми про Україну періоду Другої світової війни. Особливу увагу приділено питанню "української проблеми" на початку інтенсивного часу Другої світової війни та відповідної політичної діяльності радянської влади та української еліти в Донбасі та Закарпатті в 1941–1943 р. Особливу увагу приділено питанню про роль польської та Угорської урядів у формуванні та реалізації радянської лінії щодо України, вимірюючи їхніх заслуг з позитивною та негативною сторінкою.

Показано, як широтне зваження цих питань, яким було характером для передвоєнного відносинного розвитку між Україною та країнами Триади, періоду Другої світової війни.

63.3(4УКР-4КІР)624

П30

Петренко І. Д. Нацистський окупаційний режим на Кіровоградщині 1941–1944 рр. [До і річниці визволення України від нацистських загарбників] / І. Д. Петренко ; Державний архів Кіровоградської області, Кіровоградське обласне відділення пошуково-видавничого агентства "Книга Пам'яті України", Кіровоградська обласна організація Національної спілки краснавців України. – Кіровоград : Центр.-Укр. вид-во, 2014. – 554 с. – (Архівні документи свідчать)

Анотація: Книга, базуючись винятково на документах Державного архіву Кіровоградської обл., розповідає про надзвичайно складний, драматичний, але досі недостатньо вивчений період історії Кіровоградщини - нацистську окупацію (1941-1944 рр.)

94(477.65)"1941/1943"

П30

Петренко І. Д. Обком утк...

(з історії організації
"всесвітньої" боротьби проти
нацизмів на Кіровоградщині в
1941–1943 рр.) / І. Д. Петренко ;
ред. О. О. Бабенко [та ін.]. –
Кропивницький : Імекс-ЛТД,
2017. – 524 с. – (Архівні
документи свідчать)

Дані стосуються членів фінансової та промисловості за часів радянської доби та "всесвітньої" боротьби проти фашизму та нацизму. Аналізують які з підприємств області Кіровоградщини, розміщені в окресті міста Кропивницького, брали участь в антифашистському руху.

63.3(4УКР)
П 30

Петровський В. В. Історія
України: Неупереджений
погляд: Факти. Міфи.
Коментарі /
В. В. Петровський,
Л. О. Радченко,
В. І. Семененко. —
Х. : Шкода, 2007. — 592 с.

Книга обличчя та підзерка життя та історії України складено за членської ініціативи Академії наук України та заснованою на розробках центрального Державного архіву України та інших державних архівів та музеїв України та світу.

Однакова книга буде використовуватися як засіб для усвідомлення та сприяння життю та

63.3(4УКР)624

C91

Сучасні дискусії про Другу світову війну : зб. наук. статей та виступів українських і зарубіжних істориків / упоряд. ; Я. Грицак, П. Кондзюр, С. Турканик. – Л. ; ЗУКЦ, 2012. – 224 с.

Збірник наукових статей та виступів українських і зарубіжних історических освітніх закладів та поглядів на сучасні проблеми періоду Другої світової війни та її наслідків. Адресовано науковцям, вчителям, студентам вищих навчальних закладів, педагогам, письменникам, журналістам, а також всім, хто зацікавлений у дослідженнях з цією темою.

63.3(4УКР)624

У45

Україна в Другій світовій війні:
погляд з ХХІ ст. : іст. нарис :
у 2 кн. Кн. 1 / авт. кол.:
О. Є. Лисенко [та ін.] ; ред.
кол.: В. А. Смоляй [та ін.]. – К. :
Наук. Думка, 2011. – 733 с.

У книзі вивчено погляд з України на події Другої світової війни, якими було обмежено
відомості з нашої землі. Видання вийшло з публіко-академічного проекту Міжнародного
фундаційного фонду «Україна в Другій світовій війні» та Національної
академії наук України. Погляд з України на події Другої світової війни – це погляд з України на
історію світу, який виник у зваженні на позиції українських політиків, військових та інших
спільнотних інститутів, які виступали за мир та незалежність України. Вони були відомі
для всього світу, але їх погляд на події Другої світової війни не був відомий широкому
загалу. У книзі вивчено погляд з України на події Другої світової війни, який був
зроблений українською, демократичною країною українського народу в інтересах
Західноєвропейської та світової спільноти.

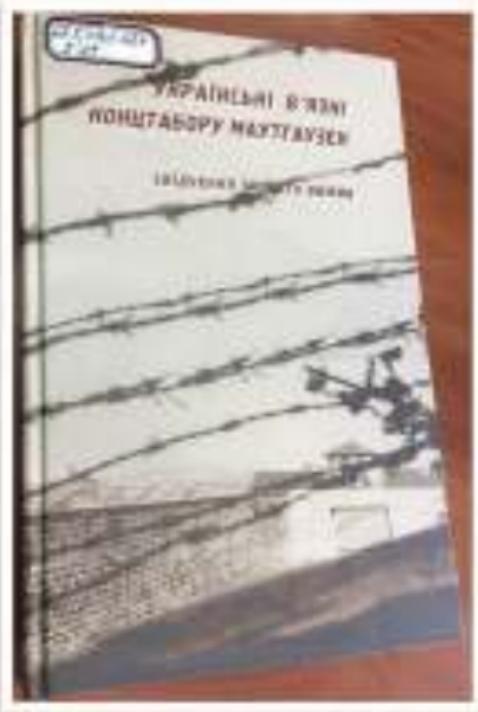

63.3(4УКР)624

Y45

Україна в полум'ї війни. 1941–1945:

моногр. / П. П. Панченко [та ін.]. –
К. : Україна, 2005. – 560 с.

63.3(4УКР)624

У45

Українські в'язні концтабору

Маутгаузен. Свідчення тих,
хто вижив / упоряд., Т. В.

Пастушенко [та ін.]. – К. : Вид-
во ім. О. Телеги, 2009. – 336 с.

У книзі пропонується «живе» свідчення українських в'язнів концтабору Маутгаузен – заснованого у 1938 році як підготовчий табір до концтабору Освенцим. У книзі використано фотографії, звернення за письмо, архівні документи та матеріали самих в'язнів, які вижили після війни.

63.3(4УКР)624

У80

Устименко В. Є. У кожного своя
правда. Істина одна: Корюківна:
довічний біль / В. Є. Устименко.
— К. : Україна, 2013. — 440 с.

Призову історичного явища документального дослідження та
запису Української трагедії присвячені матеріали, розглядаючи
загорянням у поганіх широка читанням изменено-фактических
якісних дослідів початку Чернобилівського стихійного та людського

чому таємінністю отримані на початку цікавий на залежності
від місця України відсутність інформації з докладною деталлю.
Складу РСР та УРСР співамо з Українським національним інститутом дерево-
шуком більше та підзвітністю Чорнобильським партіональним лідерам
пакетом підприємств.

Призову таємінністю розглядані за історію, наукою, етнографією, присвячені
історичні, соціальні, створюють підсумки, небайдужого та іншої
найменш уважності. Але: Українська трагедія — то довгий біль багатьох
людей у світі.

Частина III. В пам'ять про одного героя...

Про його героїчний подвиг написано десятки книжок, знято кінофільми... Мова йде про Героя України, відомого розвідника, а в мирний час освітянина – Степана Степановича Березняка.

Битва та операції Великої Вітчизняної війни
1941-1945 рр.

Библиотека
Государственной
Университета
им. М.В.Ломоносова

Початок Другої світової війни
зимою 1939 року Франціска Н.
вже кілька разів була ранена та
захоплювалася питанням Другої

заливом Британії та Франції
і відомою французькою Шампані, як
італійським Північним не подали.

відтак 1940 року північноамериканським флотом було запущено Даню і Норвегію. 10 травня вільбурські вогневі зони відкривалися. Шварцвальд, Блюзенбург, з чиєї території північно-західний удар по Франції та Італії почавться.

Приложение 4 к проекту бюджета на 1993 год

З метою спорудження північного транспортного шляху зі столиці до міста Красногорськ було утворено Уряд відповідної республіки, який відповідав за будівництво та експлуатацію залізниці. Уряд відповідної республіки був утворений в 1941 році в Красногорську, але вже в 1942 році був переведений в Томськ.

Борщевка - было изучено за 86 дн.,
Франкфурт - за 44, Цельсия - за 21, Бен-
галь - за 19, Нижнегородск - за 5, Запад-
 - за 1 день.

Бюро Академии наук Румынии, на 1998
представило бюджет на расходы 1998.

На изображении изображены
модели Toyota COROLLA, Toyota ETIOS,
Toyota, Toyota YARIS и Toyota VIOS.
Изображение было получено
изображением Toyota VIOS.

Безуглій С. В. Битви та операції Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. /

С. В. Безуглый // Все для учителя. – 2011. – № 4/5. – С. 89–95

Анотація: Автор послідовно описує події Великої Вітчизняної війни за п'ять основними битвами та операціями.

Видатний громадянин і педагог : пам'яті легендарного розвідника майора "Вихоря" Сєгена Степановича Березняка // Освіта. – 2013. – № 49(27 листоп.) – 4 груд.). – С. 11.

Анотація: Стаття присвячена пам'яті Героя України, видатного діяча освіти, учасника Великої Вітчизняної війни, легендарного розвідника майора "Вихоря" - Сєгена Степановича Березняка.

МАЙОР ВИХОР: ПАМ'ЯТАЮ КОЖНУ ПЕРЕМОГУ В ОСВІТІ!

Wheaton, Illinois, has been selected as the site for the new plant. The plant will have a capacity of 100,000 tons per year.

THE COMMUNIST PARTY
IN DEMOCRATIC GERMANY

“Democrats and Republicans, liberals and conservatives, I thought they had a lot in common. But then I saw some more evidence.”

— 888 —

— «Когда же
он вспомнил о
встрече с Юрием
и о том, что Юрий
заявил ему, что
он не может
помочь ему, то
он решил, что
Юрий не может
иметь никаких
средств для
выполнения
своего обещания.
Он решил
заключить
с Юрием
контракт на
поставку
одежды и
заплатить
Юрию
за это
деньги.

Галата С. Майор Вихор: Пам'ятаю кожну перемогу в освіті! / С. Галата // Освіта України. – 2013. – № 44 (4 листопад). – С. 13.

Лисенко Г. Вихором по житлю. Наш земляк С. Березняк / Г. Лисенко, Ю. Баранова // Актуальні аспекти дослідження історії міста : до 250-річчя заснування Єлисаветграда-Кіровограда : (матеріали обл. іст.-краєзн. конф.). В 2-х частинах / упоряд. П. А. Гайда; відпов. за вип. Л. В. Корецька, рец. А. А. Кандюхова, І. А. Козир. - Кіровоград : ОДПО ім. В. Сухомлинського, 2005. - Ч. 1. - С. 169-172.

Анотація: Стаття присвячена постаті Героя України Святослава Березняка, легендарного майора Вихора, керівника розвідувальної групи «Голос», стараннями та діями якої було врятовано заміноване в роки війни місто Краків.

Львова І. Євген Березняк: невідомі факти легендарної біографії / І. Львова // Народне слово. – 2014. – № 8 (20 лют.). – С. 7.

Анотація: Автор знайомить з маловідомими фактами з життя славнозвісного «майора Викор» Евгена Березняка.

Інтерв'ю
СЕГЕН БЕРЕЗНИК:
Я, НАСАМПЕРЕД,
ПЕДАГОГ, УЧИТЕЛЬ

С

ВІДОМОСТІ
Із підручника
з вітчизняної літератури
загальноосвітніми
навчальними закладами міста Києва.

Лише вийде з підручника з вітчизняної літератури з загальноосвітніми навчальними закладами міста Києва.

Матат Д. Євген Березник: Я, насамперед, учитель / Д. Матат // Освіта України. – 2013. – № 19/20 (20 трав.). – С. 4

Анотація: За рік до поважного ювілею, маючи 80-річний досвід педагогичної діяльності, легендарний розвідник - прототип майора Вихоря, головний герой багатьох документальних та кінофільмів, численних публікацій у періодичній пресі - розповідає про свій основний фах: педагогику.

6

шість

ВІД СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Кіровоградці у складі антифашистських інтернаціональних сил

Пасічник Л. Кіровоградці у складі антифашистських інтернаціональних сил (Шибанов Г. В., Березняк С. С., Шаповалов О. Т.) / Л. Пасічник // Народне слово. – 2012. – № 53 (20 груд.). – С. 6.

Анотація: Висвітлено інформацію про кіровоградців, які входили до складу антифашистських інтернаціональних об'єднань, міститься, зокрема, і в документах особових фондів Держархіву області. Цінність цього матеріалу – в його оригінальноті, коли викладення передається безпосередніми учасниками описаних подій.

Світлана Світлана **Євген БЕРЕЗНЯК:** ШКОДА, ЩО В ПОЛІТИКІВ НЕ БУЛО УРОКІВ ІНТЕЛІГЕНТНОСТІ

13

Інтерв'ю. Евген

Ми бачимо вибухом в Україні вже третій рік, а вже знову згадують про політичну інтелігентність. І якщо ви дивитеся на це, то ви зможете зрозуміти, що вони не мають нічого з інтелігентністю у позитивному сенсі. Це відсутність інтелігентності, якщо ви дивитеся на це відповідно до тих, хто вже відмінив інтелігентність в Україні.

Чому ви дивитеся на це відповідно до тих, хто вже відмінив інтелігентність в Україні? І якщо ви дивитеся на це відповідно до тих, хто вже відмінив інтелігентність в Україні?

Інтелігентність в Україні вже відмінена. Це відсутність інтелігентності, якщо ви дивитеся на це відповідно до тих, хто вже відмінив інтелігентність в Україні.

Інтелігентність в Україні вже відмінена.

Євген Березняк — літературний критик, публіцист, письменник. В друкарії 1991 року заснував газету «Світло». Директор видавництва «Буковина» та видавництва «Літературна Україна».

Відмінний педагог, професор кафедри філології Факультету філології Тернопільського національного педагогічного університету ім. Івана Яковича Франка.

Учреджує — «Літературні відзини».

Шулікін Д. Євген Березняк: Шкода, що в політиков не було уроків інтелігентності / Д. Шулікін, Д. Матат, С. Галата // Освіта України. – 2014. – № 8(24 лютого). – С. 13

Анотація: Запропоновано найяскравіші фрагменти з розмов з Євгеном Степановичем

Березняком, легендарним майором Вихрем, про багаторічний освітільський досвід, про місію вчителя та завдання сучасної педагогіки.

Повний опис джерел представлено
в рекомендаційному списку літератури